

คู่มือปฏิบัติงาน

กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางสาวนงเยาว์ ทองกำเนิด

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต ๒

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒ ได้กำหนดให้บุคลากรดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานของของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงาน กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาระบบ การปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติราชการตามบทบาท หน้าที่ของกลุ่มงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน คู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้ มีรายละเอียดของกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตามภารกิจประจำกลุ่มงาน ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมทั้งร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

หวังว่าคู่มือฉบับนี้จะสามารถสื่อสารทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจ และผู้รับผิดชอบสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต ๒

**กลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒**

๑. กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ๑) งานส่งเสริมพัฒนา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๒) งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การพัฒนา หลักสูตร

๒. กลุ่มงานวัดและประเมินผล การศึกษา

- ๑) งานส่งเสริมการวัดและ ประเมินผลการศึกษา
- ๒) งานส่งเสริมและพัฒนา เครื่องมือวัดและประเมินผล การศึกษา
- ๓) งานติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลการวัดและ ประเมินผลการศึกษา
- ๔) งานทดสอบทางการศึกษา

๓. กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา

- ๑) งานส่งเสริม พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา
- ๒) งานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา

๔. กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลระบบบริหารและ การจัดการศึกษา

- ๑) งานส่งเสริมและพัฒนา ระบบการนิเทศและการจัด กระบวนการเรียนรู้
- ๒) งานส่งเสริมสนับสนุน เครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน
- ๓) งานนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการ บริหารและการจัดการศึกษา
- ๔) งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยการพัฒนาระบบ บริหารและการจัดการศึกษา

๕. กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

- ๑) งานส่งเสริมพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา
- ๒) งานตรวจสอบคุณภาพ ภายในสถานศึกษา
- ๓) งานส่งเสริมและ ประสานงานการประกัน คุณภาพภายในและภายนอก สถานศึกษา
- ๔) งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยมาตรฐานและ การประกันคุณภาพการศึกษา

๖. กลุ่มงานเลขานุการ คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและ นิเทศการศึกษา

- ๑) งานพัฒนาระบบข้อมูลและ สารสนเทศ
- ๒) งานวางแผนติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและ นิเทศการศึกษา
- ๓) งานรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและ นิเทศการศึกษา

๗. กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ (การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม)

- ๑) งานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาพิเศษ
- ๒) งานพัฒนาระบบข้อมูลและ สารสนเทศ
- ๓) งานวางแผนติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและ นิเทศการศึกษา
- ๔) งานรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและ นิเทศการศึกษา

การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่รายบุคคล

นางสาวนงเยาว์ ทองกำเนิด และนางสาวมธุรส ป้องความดี ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่

- ๑) ส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๒) งานศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตร

งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. ชื่องาน (กระบวนงาน) งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของกลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ กระบวนการเรียนรู้กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถ ดำเนินการบรรลุผลตามเป้าหมาย

๓. ขอบเขตของงาน

เป็นแนวทางสำหรับกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ

๔. คำจำกัดความ

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรโดยเป็นการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นรากฐานอยู่เลย การพัฒนาหลักสูตรมีความครอบคลุมไปถึงการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน

การสอน (Teaching Instruction) หมายถึง การดำเนินการของ ครูผู้สอนซึ่งครอบคลุมถึงการวางแผน การเรียนการสอน การออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียน การสอน/จัดการเรียนรู้การใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน รูปแบบการเรียนการสอน ระบบการ สอน สื่อการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน รวมทั้งการใช้ทฤษฎีและหลักการเรียนรู้และการสอน ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Process) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการ แสวงหาความรู้สร้างองค์ความรู้และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพตามที่มุ่งหวังใน หลักสูตร

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัน (Action Research) หมายถึง การบูรณาการกระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนา การดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการ การสรุปผลการแก้ปัญหาและรายงานผล และนำผลการวิจัยในประยุกต์ใช้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic Education Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล เพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย ส่วนที่เป็น แกนกลางซึ่งกำหนด โดยหน่วยงานส่วนกลาง และส่วนที่มีสาระสอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่นซึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดกรอบหลักสูตร ร่วมกับสถานศึกษา และ ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีส่วนที่ เป็นเนื้อหาสาระที่สถานศึกษา แต่ละแห่งสามารถกำหนดเพิ่มเติมขึ้นเองได้เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับ ความสนใจ ความต้องการและ ความถนัดของผู้เรียน

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๕.๑ งานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ

๑. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช ๒๕๖๐) และมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒. ศึกษา รวบรวมข้อมูลและจัดทำระบบสารสนเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการ
ดังนี้

๒.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร

๒.๒ รวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

หลักสูตร

๓. พัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

๕. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียน ๒ ภาษา โรงเรียนตามแนวพุทธ โรงเรียนกีฬา โรงเรียนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนอัจฉริยะ

๖. ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น Home School การศึกษาที่จัดในสถานประกอบการ ฯลฯ เป็นต้น

๗. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากการวิจัยในชั้นเรียนและการนิเทศภายใน

๘. ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาและนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนา

๕.๒ งานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์วิจัยการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนและแนวการปฏิบัติ

๑. ศึกษานโยบาย แผนงาน และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและการใช้หลักสูตร การพัฒนาคุณภาพครูและผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๒. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น

๓. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรและประเมินผลการใช้หลักสูตร

๔. ส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

๕. ส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากการนิเทศ การวิจัย การประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา

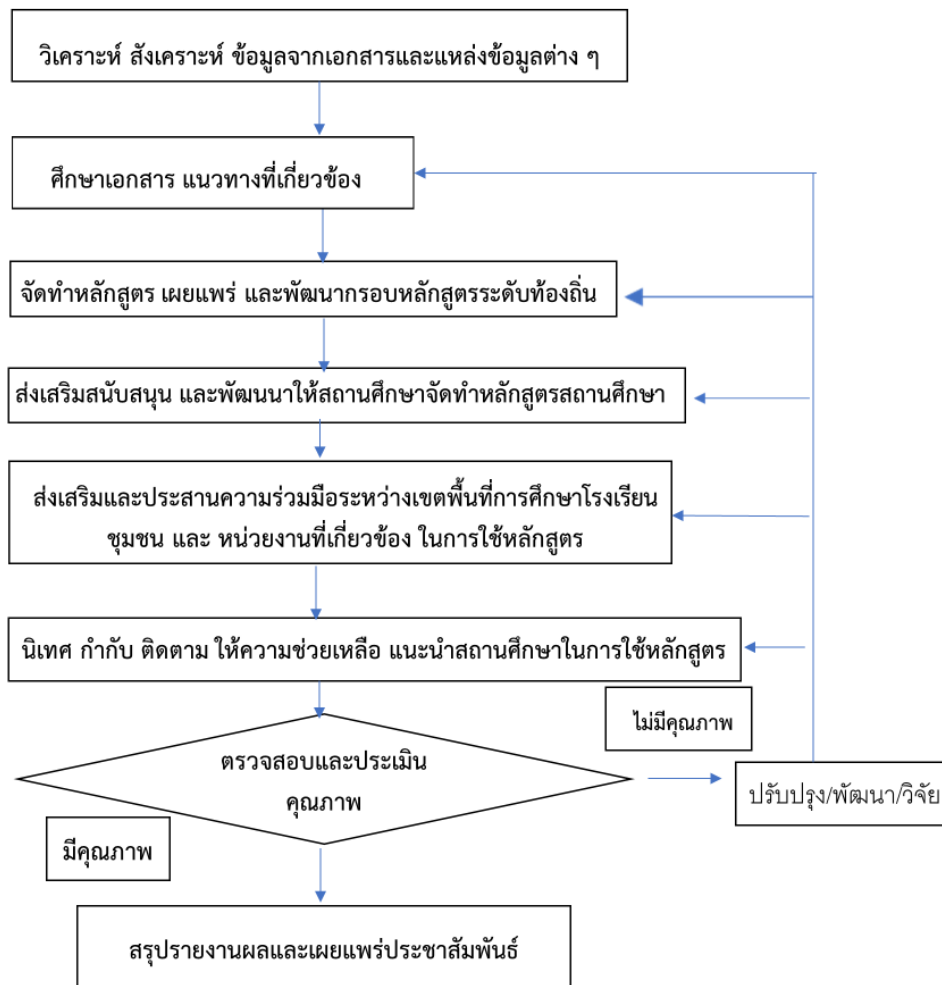
๖. นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือแนะนำผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเพื่อให้เกิดการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ

๗. นำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายในการบริหารจัดการหลักสูตรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

๘. ส่งเสริม สนับสนุน การเผยแพร่ความรู้และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

๙. สรุปรายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๖. Flow Chart การปฏิบัติงาน

๗. แบบฟอร์มที่ใช้

- ๑) คู่มือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ๒) เครื่องมือการประเมิน/การตรวจสอบหลักสูตร

๘. เอกสารประกอบ

๑. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๒. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๓. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๔. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

๕. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
๖. แนวทางการวัด และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

๗. แนวทางการตรวจสอบองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

๘. แนวทางในการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

๙. แนวทางการจัดทำหลักสูตรบูรณาการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตาม รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๑๐. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ พัฒนาบุคลากรหลักเพื่อสร้างความเข้าใจ เรื่องการนำ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ฯ (ฉบับ ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)

๑๐. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑๑. คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑) ที่ ๓๐/๒๕๖๑ เรื่อง ให้เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐ ลว ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

๒) ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐ ลว ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

๓) แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แนบท้ายประกาศสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่ม สาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ๒๕๖๑

๔) ที่ สพฐ. ๑๒๓๙ / ๒๕๖๐ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๖๑

๕) แนวทางการบริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนบท้ายประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง การบริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

๖) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การบริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ลว ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

๗) ประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเพิ่มวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ลว ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗

๘) ที่ ๑๑๐/๒๕๕๕ เรื่อง การแก้ไขโครงสร้างเวลาเรียนและเกณฑ์การจบการศึกษา ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑